

**14- лекция. Кредиттік
технология жағдайында
студенттердың өзіндік және
ғылыми жұмыстарын
ұйымдастыру**

© Алметов Н.Ш., 2018

Жоспар:

- 1. Студенттердің өз бетінше танымдық іс-әрекеттерінің (СӨЖ) мәні және түрлері.
- 2. Студенттердің өзіндік жұмыстарын ұйымдастыруға қойылатын талаптар.
- 3. Студенттердің өзіндік жұмыстарын ұйымдастыру технологиясы.
- 4. Студенттердің оқу-зерттеу және ғылыми-зерттеу жұмыстарының түрлері.

СӨЖ-НЫҢ МӘНІ

- *Білім алушылардың өзіндік жұмысы* деп олардың оқытушының берген тапсырмасы негізінде және оның жалпы бақылауы нәтижесінде арнаулы бөлінген уақытта жасалатын оқу жұмыстарын айтады.

СӨЖ-ін жеке белгілері классификациялау

- дидактикалық мақсатына сәйкес.
- студенттің өзіндік іс-әрекетінің сипатына қарай.
- жасалатын өзіндік жұмыстың мазмұнына сәйкес.
- студенттің өзіндік жұмыс жасай алу қабілетіне сәйкес.

Өзіндік жұмыстарды дидактикалық мақсатына қарай топтарға бөлу:

- 1) өз бетімен жаңа білім алып, оны меңгеру;
- 2) алған білімін еске сақтай білу және оны толықтыру;
- 3) меңгерген білімін әр түрлі тәжірибелік тапсырмаларды орындауға қолдану;
- 4) тәжірибелік сипаттағы іскерлік пен дағдылар қалыптастыру;
- 5) шығармашылық сипаттағы іскерліктер қалыптастыру;
- 6) курс және бітіру жұмыстарын жасай білу іскерлігін қалыптастыру.

Студенттің оқу үрдісіндегі әрекетінің сипатына қарай өзіндік жұмыстар бөлінеді:

- 1) белгілі бір тақырып немесе дәріс өткеннен кейін сол сабақта қарастырылмай кеткен екінші ретті оқу материалдары бойынша өз бетімен конспект жасау;
- 2) сабақ үрдісінде жасалған іс жүзілік тапсырмаларға (есептер шығару, эксперименттер жасау, тапсырмалар орындау, т.б.) ұқсас тапсырмалар жүйесін өз бетімен орындау;
- 3) графикалық (сызбалар, графтар, диаграммалар және т.б.) жұмыстар орындау;
- 4) әр түрлі классификациялар және жүйелер бойынша жұмыс жасау;
- 5) алған білімін құбылысты немесе нысанды түсіндіруге қолдану; 6) меңгерген білім жүйесін құбылыстың даму бағыты жөнінде болжам айта алуға қолдану.

Жасалатын өзіндік жұмыстардың мазмұны оқылатын жеке пәндер үшін әр түрлі болуы мүмкін

- 1) белгілі бір құбылыс немесе заңдылық бойынша реферат жазу;
- 2) ғылыми жаңалық бойынша талдау жасау;
- 3) есептер шығару;
- 4) ғылыми фактілерді дәлелдейтін эксперименттер жасау;
- 5) зертханада жасалатын жұмыстарды жетілдіру.

- СӨЖ бекітілген графикка сай оқытушы жетекшілігімен студенттердің өзіндік жұмыстарына (**ОСӨЖ**) және оқытушының қатысуынсыз ұсынылған тапсырмалар тізбесі мен **СӨЖ**-ға бөлінеді.
- Бакалавриатта күндізгі бөлім студенттерінің СӨЖ пәннің жалпы еңбек сыйымдылығының 66% құрайды, оның жартысыға дейіні ОСӨЖ-ға бөлінеді.
- Сыртқы бөлімде бөлінген жалпы кредиттер санының 80% ға дейіні СӨЖ-ге бөлінеді.

- ОСӨЖ оқытушыға берілген жүктеменің жалпы кредиттер көлеміне кірмейді.
- СӨЖ-ді ұйымдастыру ЖОО-ның нормативті құжаттарына, сондай-ақ жұмыс бағдарламалары, пән бөлімдерін өзіндік меңгеруге арналған материалдарға сәйкес ұйымдастырылады.

СӨЖ материалдарын кафедра ОПҚ жағынан құрастырылады және мына құжаттарды кірістіреді:

- пәнні оқып-үйренудың бүкіл кезеңіне еспетелінген СӨЖ кестелері;
- типтік және оқу бағдарламаларының негізгі бөлімдеріне сәйкес келетін тапсырмалар жүйесі;
- рефераттар, баяндамалар, шығарма жұмыстарының тематикасы;
- семестрлік, курстық және дипломдық жұмыстардың тақырыптары;
- негізгі және қосымша әдебиеттер тізімі;
- кеңестік көмек түрлері;
- бақылау түрлері мен формалары;
- бағалау критерийлері, ұсынылатын жұмыс көлемі, оларды ұсынудың уақыт мерзімдері.

ОСӨЖ

- ОСӨЖ-дардың жалпы сипаты, тақырыптары, өткізу түрлері, сағаттар көлемі пән бойынша силлабуста беріледі.

ОСӨЖ:

- ағымдағы рейтингі төмен білім алушылардың дайындық деңгейін арттыру үшін кеңестер;
- семестрлік және курстық жұмыстарға тапсырмалар беру және олардың орындалуын бақылау мақсатымен өткізіледі.

- СӨЖ-дің сапасын кафедра бақылайды.
- Кафедра СӨЖ көлемін, мазмұнын және есеп беру түрін анықтайды.
- Оқытушылар мен студенттердің СӨЖ нәтижелері бойынша есептерін тыңдайды.

СӨЖ-ның түрлеріне:

- оқулықпен, негізгі және қосымша әдебиеттермен жұмыс;
- сөздіктермен, энциклопедиялармен жұмыс жасай білу;
- коллоквиумда, семинарда өз көзқарастарын ауызша айта білу;
- әр пәннің ерекшелігіне сай негізгі ұғымдарды таба білу және қорытынды жасай білу;
- конспект, шығарма, мәнжазба, баяндама, аннотация жазу;
- жаттығулар орындау, кестені толықтыру, сызбалар сызу;
- тезис, жоспар құру, ауызша пікір айту жатады.

СҒЗЖ-нің мәні

- **СҒЗЖ** – студенттердың оқу жоспарынан тыс, бірақ кафедралардың тапсырмасы және жетекшілігімен орындайтын ғылыми-зерттеу жұмыстары.
- Студенттердың институттардағы ғылыми лабораторияларда орындайтын жұмыстары да СҒЗЖ-ға жатады.

НИРС және УИРС

- СҒЗЖ-ны СОЗЖ /УИРС – студенттердың оқу-зерттеу жұмыстары/нан айыра тану керек.
- Студенттердың оқу-зерттеу жұмыстары (СОЗЖ) жоспарланады, оқу жоспарлары мен сабақ кестелеріне қосылады.
- Мысалы, студенттер ғылыми-зерттеу жұмысы элементтері бар курстық немесе дипломдық жұмыстарды орындауы, педагогикалық іс-тәжірибе барысында арнайы жеке тапсырмалар алып, оған сәйкес зерттеу бағдарламаларын құрастырып, мектептерде ғылыми-зерттеулер жүргізуі, ал іс-тәжірибе қорытындысы бойынша есептер беруі тиіс.

СҒЗЖ орындаудың қызметтері

- **СҒЗЖ орындаудың негізгі қызметі** – студенттерді ғылыми жұмыс жүргізу әдістеріне баулу.
 - 1) ғылымның қоғамдық маңызы, оның міндеттері мен қызметі туралы түсініктерді қалыптастыру;
 - 2) ғылыми зерттеу әдіснамасы мен әдістемесін меңгерту, оларды нақтылы ғылыми зерттеулерде пайдалану имкемділіктерін қалыптастыру;
 - 3) зерттеушілік іскерліктерін қалыптастыру (мәселені анықтау, тақырып таңдау, ҒЗЖ жоспарлау және оның бағдарламасын құру, ғылыми ақпарат мен деректерді жынау, ғылыми болжалдау; ғылыми шығарма қолжазбасын құрастыру; зерттеу нәтижелерін апробациялау және қорғау).
 - 4) ҒЗЖ нәтижелерін бағалау және тәжірибеге ендіру;
 - 5) зерттеуші әдебін тәрбиелеу;
 - 6) ғылыми шығармашылықты ынталандыру.

Қазіргі ЖООда студенттердың ғылыми-зерттеу жұмыстарының әр түрлі формалары:

- ✓ ғылыми үйірмелер;
- ✓ ғылыми клуб;
- ✓ студенттердың ғылыми лабораториясы;
- ✓ ғылыми конференциялар;
- ✓ оқу пәндері бойынша олимпиадалар;
студенттер ғылыми жұмыстарының таңдаулары;
- ✓ студенттік конструкторлық бюро;
- ✓ кафедра мен лабораторияның мемлекеттік бюджеттік және қаржыландырылатын ғылыми-зерттеу тақырыптары.

ЖОО –да СҒЗЖ-ның формалары:

- **ҰЖЫМДЫҚ,**
- **ТОПТЫҚ,**
- **жеке.**

СҒЗЖ-ның ұжымдық формаларына

- студенттердың ғылыми қоғамы (бұл студенттерді ҒЗЖ-на тартудың негізгі түрі; студенттердың өздерінің қоғамдық ұйымына жатады; оны студенттерден құралатын немесе үйірме жұмысына оқытушы жетекшілік жасайтын бюро (басқарма) басқарады).
- Ғылыми үйірмелер мен секциялар факультетте түзіледі.
- Жұмысының есеп формасына – ғылыми студенттік конференциялар, байқаулар т.б. кіреді.

Топтық формадағы СҒЗЖ:

- студенттердың ғылыми үйірмелері;
- студенттердың ғылыми жобаларда қатысуы;
- студенттердың конструкторлық бюролары.

СҒЗЖ-нің жеке формалары:

- студенттер өнертабыстарына алатын патенттер;
- нақтылы бір зерттеу тақырыбы бойынша жұмыс;
- жеке ғылыми шығармашылықпен айналысу.

-
- 1-2 курстарда зерттелінетін тақырптың теорисын меңгеріп, соңынан идеялар мен түпкі ойларды жасауға,
 - одан эксперимент жұмыстарын жүргізуге,
 - ал 4 курста ҒЗЖЗ нәтижелерін сараптау, өңдеу және рәсимдеуге көшеді.

СҒЗЖ тиімділігі мыналарға байланысты болады

- тақырып қызықтылығы және көкейкестілігі; қолданбалы сипатқа ие болуы;
- студент ғылыми-зерттеу жұмыстарының әдістемесі мен технологиясын меңгергендігі;
- СҒЗЖ нәтижелерін тәжірибеге ендіру болашағының болуы;
- СҒЗЖ- на тиісті дәрежедегі жетекшіліктің болуы, студенттерге ғылыми жұмыста дер кезінде көмек көрсету;
- болжалданған жобаларды іске асыру үшін қажетті ресурстардың болуы.

Педагогикалық бақылауды ұйымдастыру

- Кредиттік оқыту жүйесінде білім адлушылардың білімін бақылау және бағалау рейтингті-балды жүйе арқылы жүзеге асырылады.
- Ол ағымдағы, аралық (межелік) бақылауды, СӨЖ орындалуын бақылауды және қорытынды (аралық) аттестаттауды көздейді.

Педагогикалық бақылауды ұйымдастыру

- Оқыту процесін бақылау оқытудың тесттік-рейтингтік жүйесі білімдер, іскерліктер мен дағдыларды бақылау және қорытынды бақылау, тестілеу және аралас тестілеудің табиғи байланыстылығы негізінде жүзеге асырылады.
- университетте ЖОО ішкі бақылау жүйесі, қалдық білімдерді бақылау іс жүргізеді.

Студенттердың білімдерін, іскерліктері мен дағдыларын бақылау мына функцияларды атқарады

- білім беру;
- дамытушылық;
- тәрбиелік;
- ынталандырушы;
- бақылаушы.

Студенттердың білімдерін, іскерліктері мен дағдыларын бақылау және бағалау тәлімдік және тәрбиелік мәнге ие

- студенттердің тұлғасын терең зерттеуге мүмкіншілік береді;
- білімдерін, іскерліктері мен дағдыларын тереңдетуге, кеңейтуге, нығайтуға жағдай жасайды;
- танымдық қызығушылықтарды арттырады;
- студенттердің белсенділігін , қанағаттану сезімдерін оятады;
- оқу жұмысындағы кемшіліктерді көрсетеді;
- оқытудағы кемшіліктерді жоюдың жолдарын белгілеуге жол ашады;
- студенттердің ойлауын, зейінін дамытады, ерікті, үнемі жұмыс істеу, өзін-өзі бақылау әдеттерін тәрбиелейді;
- оқу жұмысына жауапкершілікті арттырады.

Студенттердің білімдері, іскерліктері мен дағдыларын еспке алу мен бақылаудың принциптері

- бақылаудың жеке дербес сипатқа ие болуы;
- мақсаттылық;
- объективтік;
- дифференциациялау тұрғысынан келу;
- кешенділік;
- бақылау түрлерінің, формаларының әр алуандығы;
- жүйелілік және жоспарлылық;
- талаптардың бірлігі;
- студенттерді өзін-өзі бақылауға әдеттендіру

Студенттердің білімдерін, іскерліктері мен дағдыларын бақылау түрлері

- *Ағымдағы бақылау* білімдер, іскерліктер мен дағдыларды :
- кіріс бақылау (входной контроль);
- *аралық бақылау* (рубежный контроль);
- *қорытынды бақылауға* (итоговый контроль) бөлінеді.

Кіріспе бақылау

- *Кіріспе бақылау* семестрдің бірінші немесе екінші аптасында өткізіледі.
- Лектор тарапынан студенттердің өтілген піндер бойынша білімдерін деңгейін анықтау, олардың өзіндік пікірлерін баяндау икемділіктерін анықтау мақсатымен өткізіледі.
- лектор өз пәннің мазмұнын баяндауда негізделетін студенттердің білімдері мен іскерліктері болып табылады.

Ағымдағы бақылау-

- *Ағымдағы бақылау-* білім алушылардың білімін ағымдағы сабақтарды тьютор тарапынан жүйелі түрде бақылау .
- Лекциялар, практикалық жіне лабораториялық сабақтар, ОСӨЖ-дарда іске асырылады.
- Ол студенттердің бұл сабақтарда қарастырылатын кейбір сұрақтар бойынша білімдерін анықтау үшін өткізіледі.

Аралық бақылау-

- *Аралық бақылау-* бұл әр бір модуль бойынша студенттердің білімін бағалау.
- Бекітілген графика сәйкес тьютор тарапынан академиялық кезең арысында 8 апатада және 15 аптада өткізіледі.
- Баға әр бір пән бойынша жеке, проценттік мазмұнда 100% шкаламен қойылады.
- Студенттердің білімі осы модульдің материалдарын болуы, оны алдын-ала оқып-үйренілген модульдердің материалдары мен байланыстыра алуы деңгейінде анықталады.

- Модулді-рейтингті жүйеге сәйкес 100 балды бағалау жүйесі қабылданған.
- Емтихан сессиясына дейінгі ағымдағы және аралық бақылаудың барлық түрлеріне 60 балл, ал қорытынды бақылауға 40 балл бөлінеді.
- Ағымдағы бақылау бойынша балдарды студенттер лекцияларда, семинар және лабораториялық сабақтарда, СӨЖ орындағандығы үшін алады. Қорытынды бақылау сессия уақытында іске асырылады.

ЖОО да қорытынды бақылаудың бірнеше формалары қабылданған

- аралық бақылаудың нәтижелері бойынша алынған жоғары баллдар негізінде студенттерді пән бойынша аттестаттау;
- билеттер бойынша ауызекі немесе жазбаша түрде;
- тест түрінде (матрицалық немесе компьютерлік).

студенттердің білімін бағалау ағымдағы (аралық) және қорытынды бақылаудың баллдарын жалпы саны (жиынтығы) мен анықталады.

- 90-100 балл - 5 (өте жақсы);
- 70-89 - 4 (жақсы);
- 56-69 - 3 (қанағаттанарлық);
- 56 дан төмен - 2 (қанағаттанарлықсыз).
- Қорытынды бақылауға 40 балл бөлінеді.
- Емтиханда 20 баллдан аз жынаған студент аралық бақылаудың әр қандай көрсеткіштерінде де «қанағаттанарлықсыз» баға алады.

рейтингті жүйесі әр бір пән бойынша қажетті материалдарды даярлауды талап етеді:

- **оқу жұмыс бағдарламасы;**
- **барлық түрдегі сабақтар бойынша календар-тақырыптық жоспарлар;**
- **білімдерді бақылау кестесі (ГКЗ);**
- **бақылау тест сұрақтары және СӨЖ үшін әр түрлі қиындық деңгейіндегі типтік тапсырмалар;**
- **әр түрлі қиындық деңгейіндегі сұрақтардан құрастырылған емтихан билеттері ;**
- **қалдық білімдерді тексеру үшін сұрақтар;**
- **- жоғары қиындық деңгейіндегі шығармашылық тапсырмалар пакеті;**
- **тапсырмаларды орындауды тіркеу журналы;**
- **есепке алу журналы.**

Курстан курсқа көшу

- Жазғы емтихан сессиясы курстан курсқа көшу сессиясы болып табылады.
- Келесі курсқа көшу үшін сессияны оң бағаларға тапсыру жеткілікті емес
- Студенттердың курстан курсқа көшуының орташа баллы (GPA – Grat Point Average) жоғары оқу орыны тарапынан дербес белгіленеді:
 - екінші курсқа ең кемінде 2,0,
 - үшінші курсқа – 2,25 -2,5,
 - төртінші курсқа – 2,5-3,0 аз болмауы тиіс.
- Егер студент белгіленген деңгейдегі GPA алса, қайта курста қалады. Алдын ала қабылданған жеке жоспарды қосымша орындайды немесе белгілі тәртіппен жаңа жеке жоспарын құрастырады.